

Temeljem članka 16. stavak 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Pročišćeni tekst ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 87. sjednici, održanoj dana 10.12.2020. godine, donosi

ZAKLJUČAK

I.

Prihvaća se Izvješće o stupnju realizacije Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2020.

II.

Izvješće iz točke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

po Odluci predsjedavajućeg Skupštine

Mirnes Bašić

Broj: 02-_____/20

Datum, 10.12.2020. godine

Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,

1x Stručna služba Skupštine,

1x a/a.

**Vlada Zeničko-dobojskog kantona
Monitoring tim za praćenje realizacije Strategije omladinske politike
na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina**

**Izvješće o stupnju realizacije
Strategije omladinske politike na području
Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina**

(Prvo izvješće za period 2018.-2020. godina)

**Zenica, studeni/novembar 2020. godine
Monitoring tim za praćenje realizacije Strategije omladinske politike na području**

Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina

1. Marinko Tokić, predsjednik - Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport
2. Indira Heganović, član - Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport
3. Adel Sinanović, član - Ministarstvo zdravstva
4. Lamija Piljug, član - Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice
5. Suad Orlić, član - Ministarstvo unutarnjih poslova
6. Ivan Ćuro, član - Ministarstvo za gospodarstvo
7. Nina Bunjevac Salkić, član - Povjerenstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Skupštine
8. Malik Ejubović, član - Povjerenstvo za mlade Skupštine

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je na 14. sjednici održanoj 18. 07. 2019. godine imenovala Monitoring tim za praćenje *Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina*. Zadatak Monitoring tima je Skupštini Zeničko-dobojskog kantona podnijeti izvješće o stupnju realizacije *Strategije*.

Strategijom omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina je utvrđeno da su za realizaciju *Strategije* odgovorni: Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport; Ministarstvo unutrašnjih poslova; Ministarstvo za gospodarstvo; Ministarstvo zdravstva; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice; Pedagoški zavod; JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Kantonalni zavod za javno zdravstvo gradovi i općine na području Zeničko-dobojskog kantona i nevladine organizacije koje sukladno Zakonu o udrugama i fondacijama vrše javne ovlasti (Sportski savez Zeničko-dobojskog kantona, granski sportski savezi, općinski sportski savezi, društva pedagoga tjelesnog i zdravstvenog odgoja).

Svi navedeni subjekti su zaduženi da u svojim godišnjim programima rada ugrade elemente *Strategije omladinske politike* koji su u njihovoj nadležnosti. Također, su *Strategijom* zaduženi da u proračunima svake godine planiraju sredstva za realizaciju predviđenih zadataka. Organizacije civilnog društva svojim misijama i programima su identificirane kao subjekti koji mogu implementirati dijelove *Strategije*. *Strategijom* je planirano, kroz suradnju i partnerstvo, aktivno uključenje nevladinih organizacija u implementaciju *Strategije*. Također nezaobilazan faktor u implementaciji *Strategije* su mediji.

U *Strategiji* je utvrđeno da će Vlada Zeničko-dobojskog kantona formirati Monitoring tim za praćenje realizacije *Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina*. Sastav Monitoring tima treba biti kompetentan i sposoban za valorizaciju i utvrđivanje stupnja realizacije *Strategije*. Monitoring tim će Skupštini Zeničko-dobojskog kantona podnijeti 2020. i 2022. godine Izvješće o stupnju realizacije *Strategije*. Prva evaluacija *Strategije* izvršit će se u 2020. godini, kada će se donijeti nove mjere ili uskladiti postojeće. Evaluacija će obuhvatiti područja: obrazovanja, zapošljavanja i gospodarstva, socijalne politike, zdravstvene zaštite, aktivnoga sudjelovanja mladih u društvu, kulture mladih, te mobilnosti, informiranja i savjetovanja. Konačna evaluacija će se izvršiti 2022. godine nakon okončanja perioda na koji se odnosi *Strategija*.

Izvješće o stupnju realizacije *Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2020. godina* je strukturiran na način da su navedeni postavljeni ciljevi u *Strategiji* i stupanj realizacije postavljenih mjera. Završni dio *Izvješća* sadrži zaključke sa generalnim ocjenama stupnja realizacije *Strategije*, kao i prijedlog mjera za otklanjanje uočenih nedostataka u realizaciji postavljenih ciljeva i mjera u *Strategiji*.

Monitoring tim se pri izradi *Izvješća o stupnju realizacije Strategije* susretao sa nizom poteškoća. Naime, većina nositelja aktivnosti od početka implementacije *Strategije*, dakle od 2018. godine, nije izrađivala programe implementacije *Strategije*; nije u godišnje programe rada uvrštavala utvrđene obaveze iz *Strategije*; nije planirala sredstva u proračunima za realizaciju predviđenih ciljeva i mjera. Nije postojala adekvatna koordinacija između subjekata nadležnih za implementaciju utvrđenih mjera. Monitoring tim također nije uspio ostvariti suradnju s gradovima i općinama sa područja Zeničko-dobojskog kantona. Naime, stupanj realizacije ciljeva utvrđenih u *strategiji* koji se odnose na općine i gradove dostavljen je djelomično od strane općina Kakanj, Maglaj, Vareš i Usora, dok ostale općine i gradovi nisu dostavili nikakve podatke.

CILJEVI STRATEGIJE OMLADINSKE POLITIKE I STUPANJ REALIZACIJE PO SEKTORIMA

1. Srednjoškolsko obrazovanje

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Imajući u vidu da je prioritetni zadatak srednjeg stručnog obrazovanja osposobljavanje učenika za ulazak na tržište rada sa svim potrebnim kompetencijama u skladu sa zahtjevima radnog mjesta neophodno je osigurati materijalno-tehničke uvjete za realizaciju nastave što podrazumijeva značajnija ulaganja u opremanje škola.	Kroz redovna proračunska izdvajanja za materijalno-tehničke uvjete za realizaciju nastave, kroz kapitalna ulaganja i iz drugih izvora nastoji se osigurati bolja podrška srednjim školama. Ulaganja u opremanje srednjih škola za osiguranje materijalno-tehničkih uvjeta za realizaciju nastavnog procesa se osiguravaju kontinuirano sukladno mogućnostima i predviđenim Proračunom, i to kroz kapitalna ulaganja i nabavku materijala.
Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini, sa kojim je usklađen Zakon o srednjoj školi Zeničko-dobojskog kantona, propisuje da se u školama srednjeg stručnog obrazovanja primjenjuju, koliko god je to moguće, modularni nastavni planovi i programi. U tom smislu potrebno je da škole planiraju upis učenika u zanimanja za koja postoje NPP-i razvijeni primjenom modularne metodologije (za 74 zanimanja) čime bi obuhvat učenika od samo 20% bio znatno povećan.	Sukladno članku 80. stavak (3) i stavak (7) Zakona o srednjoj školi ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 9/17), Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona svake godine objavljuje Konkurs za upis učenika u prvi razred srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona, i to na osnovu dostavljenog i usklađenog plana upisa sa interesima i potrebama tržišta rada po pojedinim gradovima/općinama. Srednje škole na području Zeničko-dobojskog kantona u pripremama za početak nove školske godine na sjednicama nastavnčkih vijeća/školskih odbora planiraju upisnu politiku, tj. vrstu znanja, broj učenika po zanimanjima i NPP zanimanja.
S obzirom na značaj praktične nastave za razvijanje praktičnih znanja i vještina, a koje se sveobuhvatnije postiže u konkretnoj radnoj sredini, potrebno je jače povezivanje sa poslovnim sektorom s ciljem realizacije praktične nastave kod poslodavaca u većem postotku. Time bi se i nedostatak prostora i opremljenosti školskih radionica i učionica mogao ublažiti a učenicima omogućiti da kvalitetnije razvijaju stručne kompetencije, uče ono što je potrebno tržištu rada, kao i da se upoznaju sa novim tehnologijama i tehnikama rada.	S ciljem jačeg povezivanja s gospodarskim subjektima s realizacijom praktične nastave van škole, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona je sukladno Zakonu o srednjoj školi ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 7/19) donijelo sljedeće pravilnike: Pravilnik o utvrđivanju uvjeta za izvođenje praktične nastave izvan škole ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 3/19), Pravilnik o izvođenju ferijalne prakse u tehničkim i srodnim školama i stručnim školama ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 3/19), Pravilnik o praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika srednjih tehničkih i srodnih škola i stručnih škola koje rade po modularnim nastavnim planovima i programima ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 6/17) i Pravilnik o načinu provjere i verifikacije poslodavaca kod kojih se obavlja praktičan rad/praktična nastava, sadržaju i načinu vođenja jedinstvenog registra poslodavaca ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 18/19), kojima su propisani uvjeti i načini

	realizacije praktične nastave kod gospodarskih subjekata. Pravilnik o otvrđivanju uvjeta za izvođenje praktične nastave van škole i Pravilnik o izvođenju ferijalne prakse u tehničkim i srodnim školama i stručnim školama izrađeni su u suradnji s Privrednom komorom ZDK, gospodarskim subjektima i direktorima srednjih tehničkih i stručnih škola. U 2020. godini formirana Međusektorska radna grupa za usklađivanje srednjeg stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih s potrebama tržišta rada (predstavnici Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Privredne komore, poslodavaca, Pedagoškog zavoda, Porezne uprave, Ministarstva za gospodarstvo, Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Biroa za zapošljavanje, itd.)
U narednom periodu intenzivirati obuke nastavnika, pedagoga i ravnatelja/pomoćnika ravnatelja škola srednjeg stručnog obrazovanja za primjenu modularnih nastavnih planova i programa kroz sinergijsko djelovanje Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, Pedagoškog zavoda Zenica i škola. U procesu osposobljavanja nastavnika za rad po modularnim nastavnim planovima i programima koristiti postojeće kapacitete Pedagoškog zavoda i škola u ljudskim resursima (mentore/trenere), ali i raditi na proširenju kruga osoba koje su osposobljene za realizaciju obuka za primjenu modularnih nastavnih planova i programa, kao i jačanju profesionalne zajednice učenja i koriste vlastite kadrovske potencijale za internu edukaciju, ali i da kroz izradu projekata i apliciranje za njihovo financiranje kod međunarodnih fondova i domaćih i stranih organizacije provode obuke i u drugim školama, uz dugoročno planiranje svih nastavnika zaposlenih u srednjim školama budu osposobljeni za primjenu modularnih nastavnih planova i programa.	Profesionalno usavršavanje nastavnika je kontinuiran proces koji se odvija putem individualnog stručnog usavršavanja, kao i kroz razne vidove kolektivnog stručnog usavršavanja. Sukladno podzakonskim aktima i sukladno GPR-u škole, svo stručno osoblje u školama obrađuje stručne teme, izvode i prisustvuju u oglednim satima, provode istraživanja, te prisustvuju seminarima/radionicama koje organiziraju domaće i međunarodne organizacije u okviru projekata za čiju implementaciju daje suglasnost Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport. U novonastaloj situaciji uzrokovanoj pandemijom COVID u tijeku je realizacija webinara „Online nastava uz Microsoft 365“ za direktore, IT administratore i nastavnike svih srednjih stručnih i tehničkih škola u Kantonu. Obuka se realizira s Njemačkim društvom za međunarodnu suradnju GIZ.

2. Visoko obrazovanje

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Usklađivanje nastavnih planova i programa sa direktivama EU.	Studijski programi pokrenuti nakon donošenja Pravilnika o uvođenju novog studijskog programa („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj:

	10/19), podneseni su u formi obrazaca propisanih predmetnim Pravilnikom, dok sâm sadržaj popunjava visokoškolska ustanova kao podnositelj Zahtjeva za uvođenjem novog studijskog programa.
Uvođenje novih programa i zvanja prema potrebama tržišta rada	Od 2018. godine na Univerzitetu u Zenici su pokrenuti sljedeći studijski programi: 1. Studijski program „Softversko inženjerstvo“, prvog i drugog ciklusa studija, na Politehničkom fakultetu Univerziteta u Zenici; 2. Studijski program „Metrologija“, drugog ciklusa studija, na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Zenici; 3. Studijski program „Dizajn i tehnologije u drvoprerađi (DTD)“, prvog ciklusa studija, na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Zenici; 4. Studijski program „Doktorski studij odgojnih znanosti“, trećeg ciklusa studija, na Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenici; 5. Studijski program „Inkluzivna edukacija“, I ciklus studija, na Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenici; 6. Studijski program „Kulturalni studij“, II ciklus studija, na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici; 7. Studijski program „Inženjerska i poslovna informatika“, I ciklus, na Mašinskom fakultetu Univerziteta u Zenici; Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je donijelo Pravilnik o uvođenju novog studijskog programa („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj: 10/19), kojim je propisan postupak podnošenja i sadržaj Zahtjeva za uvođenje novog studijskog programa na univerzitetima i visokim školama u Zeničko-dobojskom kantonu, te je na taj način pojednostavljen i unificiran postupak uvođenja novih studijskih programa. Nakon donošenja pomenutog Pravilnika okončana je procedura i izdata su rješenja o ispunjenosti uvjeta od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, za sljedeće studijske programe: 1. Studijski program „Arapski jezik i književnost“, II ciklus studija, na Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenici; 2. Studijski program „Poslovna ekonomija“, III ciklus studija, na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Zenici; 3. Studijski program „Mehatronika“, II ciklus studija, na Mašinski fakultetu Univerziteta u Zenici; 4. Zajednički studijski program „Doktorski studij iz

	tehničkih nauka“ , III ciklus studija na Univerzitetu u Zenici; Za sljedeće studijske programe je pokrenuta procedura uvođenja i od strane Vlade ZDK doneseni zaključci: 1. Studijski program „Inženjerstvo zaštite okoliša“ , I ciklus studija, na Metalurško-tehnološkom fakultetu Univerziteta u Zenici; 2. Studijski program „Zaštita na radu i zaštita od požara“ , I ciklus studija, na Metalurško-tehnološkom fakultetu Univerziteta u Zenici; 3. Studijski program Doktorski studij „Lingvistika“, III ciklus studija, na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici;
Stimuliranje najboljih studenata za angažman na Univerzitetu	Zakon o visokom obrazovanju („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/09, 9/13, 13/13, 4/15, 5/18, 4/19 i 19/20) od 2018. godine nije mijenjao način reguliranja ovih pitanja u odnosu na dosadašnja zakonska rješenja.
Stimuliranje studenata deficitarnih zanimanja i studenata sa prosjekom ocjena 8,5 i više.	Elementi politike stipendiranja koji su dio Odluka o utvrđivanju upisne politike na Univerzitetu u Zenici, politike stipendiranja i politike smještaja studenata u studentske centre, Vlade Zeničko-dobojskog kantona za 2018., 2019. i 2020. godinu, su između ostalog i dodjela novčane nagrade, studentima koji studiraju za deficitarna zanimanja (ne odnosi se na studente I godine I ciklusa studija), a ujedno imaju prosječnu ocjenu najmanje 8,50 ili ekvivalent, te se u skladu sa navedenim elementima, putem Konkursa za dodjelu stipendija redovnim studentima prvog i drugog ciklusa studija s prebivalištem na području Zeničko-dobojskog kantona, dodjeljivane novčane nagrade studentima koji studiraju za deficitarna zanimanja (ne odnosi se na studente I godine I ciklusa studija), a ujedno imaju prosječnu ocjenu najmanje 8,50 ili ekvivalent. Općina Kakanj također osigurava financijsku podršku u svrhu prijevoza đaka i studenata, đачke i studentske stipendije, kao i stipendije za deficitarna zanimanja.

3. Rad i zapošljavanje

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Povećanje broja zaposlenih, brisanje sa evidencije nezaposlenih osoba.	Stupanj realizacije zakonodavnog okvira je na izrazito niskom nivou, zbog dugogodišnjeg blokiranja rada zakonodavnih institucija koje su nadležne za usvajanje istih, što za rezultat ima neusvajanje europskog radnog zakonodavstva i srozavanje radničkih prava. (95% radnika nema ugovor na neodređeno);

	Ministarstvo za privredu/gospodarstvo je kroz razne Programe rada osiguralo sredstava u iznosu od cca 2.400.000,00 KM. U izvještajnom period nadležno ministarstvo je za projektke razvoja konkurentnosti privrede osiguralo sredstva u iznosu od 750.300,00 KM. Za sufinanciranje projekata financiranih iz međunarodnih fondova osigurana su sredstva u ukupnom iznosu od 10.000,00 KM.
Otvaranje novih radnih mjesta	Za izvještajni period u svrhu realizacije cilja za razvoj poduzetništva i poduzetničke kulture osigurana su sredstva u iznosu od 600.000,00 KM Za razvoj turističke infrastructure i ponude osigurano je 542.650,00KM Za razvoj Poslovnih zona osigurana su sredstva u ukupnom iznosu od 887.072,62 KM Broj radnih mjesta se povećava iz godine u godinu, ali to nije sve rezultat samih poticaja isplaćenih od strane Ministarstva za privredu/gospodarstvo ZDK, nego se cjelokupna gospodarska situacija u svijetu i regiji preslikava na gospodarstvo ZDK, što uz navedene poticaje za posljedicu ima uvećanje broja zaposlenih i pad broja nezaposlenih (2018. godine 59.380 nezaposlenih osoba, a 2020. godine 54.262 nezaposlenih osoba) Od strane lokalnih zajednica sa područja Zeničko-dobojskog kantona dostavljena je informacija da općina Kakanj realizira projekt sufinanciranja pokretanja i održavanja malih biznisa – poduzeća – d.o.o., obrt i srodne djelatnosti, dok općina Maglaj daje prednost mladima kroz projekt razvoja poljoprivrednih djelatnosti.
Bolji standard života	Kontinuirano se nastoji provoditi sve aktivnosti na dostizanju boljeg standarda života.

4. Socijalna briga

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Unaprijediti suradnju institucija iz sektora obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite, te sektora pravosuđa i sigurnosti i nevladinog sektora.	Uspostavljena jedinstvena baza podataka SOTAC. Kroz bazu podataka SOTAC vrši se unos podataka za sve korisnike iz socijalne zaštite i vidljivo je kome se isplaćuju sva socijalna davanja na teritoriji Federacije BiH.
Inicirati aktivnosti sa ciljem socijalnog uključivanja mladih koji izlaze iz sustava javne brige (mladi bez roditeljske brige i dr.) u lokalnu i širu društvenu zajednicu.	Centar Zenica - Neke od projekata akcija koje je proveo Centar su: - dvojica braće koja su bila smještena u Dom porodica osigura je stambena jedinica, korisnika Centra koji je smješten u ustanovu socijalne zaštite, jednom od njih je osigurano i zaposlenje u javnom sektoru uz potporu zapsolenika Centra i donatorskim sredstvima

	potmopognuto plaćanje režija; - dvojici korisnika Dom porodica pomognuto pri zapošljavanju; - ocu korisnika Doma porodica koji je na pragu punoljetstva i napuštanja sustava javne brige izdan je stan u zakup u svrhu povratka sina u biološku obitelj korisnika Centra. <u>Općina Doboj Jug</u> - Služba nema evidentiranih osoba koja izlaze iz sustava javne brige u lokalnu i širu društvenu zajednicu, te ova službe nije ni poduzimala aktivnosti u cilju realizacije Strategijskog cilja. <u>Centar Visoko</u> - Proračunom Grada nisu predviđena sredstva za financiranje zapošljavanja i samozapošljavanja mladih koji izlaze iz sustava javne brige. Iz navedenog proizlazi da nije realizirano niti jedno zapošljavanje ili samozapošljavanje mladih koji izlaze iz sustava javne brige. <u>Centar Breza</u> - Centar nije imao niti jedno dijete koje izlazi iz sustava javne brige, tako da nisu ni planirana određena sredstva. U narednoj godini iz sustava izlazi 2 djece, tako da je u prijedlogu financijskog plana za 2021. godinu planiran iznos za te namjene od 6.000,00 KM. <u>Centar Maglaj</u> - u periodu od 2010. godine do danas iz ustanova javne brige sa područja općine Maglaj izašlo je 8 (osmero) djece/mladih. Od tog broja samo u jedno slučaju smo imali aktivnosti pomoći oko stambenog zbrinjavanja štićenika, kojem se pomoglo u kupovini parcele za izgradnju kuće. U ostalim slučajevima imali su riješeno stambeno pitanje. Trenutno je u s područja općine Maglaj 3 djece smješteno u sustav javne brige i 1 dijete u hraniteljskoj obitelji - izvan općine. Napominjemo da Centar u svom vlasništvu ima 1 stan koji može koristiti za privremeni smještaj u slučaju da se pojavi mlada osoba koja je izašla iz sustava javne brige i nema osigurano stambeno pitanje. U Proračunu Općine Malglaj planiraju se svake godine namjenska sredstva za START UP projekte, serdstva u iznosu od 45.000 KM za zapošljavanje mladih i za sve mlade osobe koje izlaze iz sustava javne brige. Centar nema predviđene aktivnosti i plan djelovanja za rješavanje navedenih slučajeva. Poslovi se obavljaju sukladno zakonu i rješavaju se problemi u okviru vlastiti nadležnosti i mogućnosti.
Intenzivirati aktivnosti s ciljem blagovremenog financiranja usluga i prava iz oblasti socijalne zaštite i zaštite obitelji sa djecom zbog omogućavanja kontinuiteta u radu sa ranjivim grupama	Isplata svih mjesečnih naknada i pomoći iz oblasti socijalne zaštite, bila je redovna tijekom 2019. godine, a što je zadržan trend i u 2020. godini u odnosu na prethodne godine, tako da je na dan 12. 10. 2020. godine izvršena posljednja isplata socijalnih

djece, sa posebnim naglaskom na aktivnosti preventivnog karaktera.	davanja za mjesec rujan 2020. godine.
Pravo porodilja u radnom odnosu vratiti u nadležnost Zavoda zdravstvenog osiguranje.	U kontekstu unapređenja i ujednačavanja zaštite obitelji s djecom u FBiH, Ministarstvo je zastupalo stajalište da se pravo porodilja u radnom odnosu vrati na nadležnost Zavoda zdravstvenog osiguranja, gdje su porodilje do 1999. godine ovo pravo sukladno s propisima o zdravstvenom osiguranju. Nacrt Zakona o podršci obitelji s djecom u FBiH, a u čijoj izradi je aktivno sudjelovalo i ovo ministarstvo, koji je prošao javnu raspravu u Zeničko-dobojskom kantonu u mjesecu rujnu ove godine i dobio podršku ovog ministarstva, predviđa da će se pravo na naknadu plaće porodilji u radnom odnosu za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta do dana početka primjene ovog zakona nastaviti isplaćivati sukladno propisima iz oblasti socijalne i dječije zaštite, a nakon čega će se isto regulirati propisima iz oblasti zdravstvenog osiguranja.

5. Zdravstvena zaštita

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Bolja informisanost mladih o zdravstvenoj zaštiti.	Ministarstvo zdravstva redovno provodi kampanje u cilju bolje informiranosti mladih o zdravstvenoj zaštiti, kao što su: Kampanja povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga, Svjetski dan borbe protiv alkoholizma, Svjetski dan nepušenja; Postavljanjem, bilborda na frekventne lokacije. Organizira se rad Savjetovaništa, gdje se primjenjuje model individualnog rada, uspostavljena je suradnja sa SOS dječijim selom u Maglaju, vrđema je edukacija u sportskim klubovima, uspostavljen kontakt sa Sportskim savezom.
Aдекватna zdravstvena zaštita studenata.	1. Zavod za medicinu rada i sportsku medicinu Zenica, u okviru ambulate za studente, po ugovoru sa ZZO kontinuirano studentima-osiguranicima ZZO Zeničko-dobojskog kantona, pruža usluge primarne zdravstvene zaštite, zdravstvene zaštite žena, pneumoftiziološke zdravstvene zaštite, laboratorijske dijagnostike (laboratorijski standard), radiološke i ultrazvučne dijagnostike (ultrazvuk abdomena i bubrega). Ambulanta za studente kao primarni cilj ima očuvanje i brigu o zdravlju studenata, i osnovna

	misija je promovirati zdrav način života i brigu, o vlastitom tijelu i umu, kod studenata. Studentima koj studiraju na Univerzitetu u Zenici, pružena je brza i efikasna zdravstvena zaštita te je u periodu 2018.-2020. godina izvršeno ukupno 603 pregleda: 2018. 312 pregleda 51,7% 2109. 245 pregleda 40,6% 2020. 46 pregleda 7,6% 2. Studenti su informirani o radnom vremenu ambulate i svim pregledima koje mogu obaviti u istoj postavljanjem obavještenja na oglasnoj ploči svih fakulteta u sastavu Univerziteta u Zenici 3. Pripremljeni su letci za studente u cilju informiranja o pravima i uslugama iz oblasti zdravstvene zaštite koji se studentima dostavljaju početkom akademske godine. 4. U ambulanti za studente redovno se vrši zdravstveno prosvjeđivanje studenata.
Aдекватna zdravstvena zaštita sportaša.	- Sportašima amaterima s područja Zeničko-dobojskog kantona pružena je adekvatna zdravstvena zaštita kroz sistematske i periodične preglede. U periodu 2018.- 2020. godina izvršeno ukupno 3253 pregleda: 2018. 1330 pregleda 40,8% 2109. 1266 pregleda 38,9% 2020. 657 pregleda 20,3% - Vršeni su kontrolni pregledi u okviru kojih se daju savjeti o zdravlju sportaša, sigurnosti, higijeni, zaštitinim sredstvima, te zdravstveno prosvjeđivanje sportaša, roditelja i trenera. Ocjenjivane su privremene spriječenosti za aktivno bavljenje sportskom disciplinom, te profesionalne/sportske orijentacije djece i mladeži prilagođenu njihovim fiziološkim i psihološkim mogućnostima. - Redovno su se ovjeravale i potvrđivale sportske iskaznice/legitimacije, za koje je jedini ovlašten specijalist medicine rada i sporta, čime se isključuje eventualna pristranost klubskih liječnika i mogućnost utjecaja uprave kluba na njegovu odluku o sposobnosti. - Povećan broj registriranih klubova koji koriste usluge ambulate medicine sporta, trenutno taj broj iznosi 42. - Povećan broj registriranih klubova sportske discipline visokog rizika (brdskog i cestovnog

	biciklizma) koji su realizirali prethodne preglede/preglede obavljenje prije početka bavljenja navedenim sportskim disciplinama.
Prostor za adolescentne psihijatrijske pacijente.	Nemamo podataka o formiranju prostora za adolescentne psihijatrijske pacijente.
Važnost zdrave ishrane kod mladih	- U cilju obilježavanja Svjetskog dana gojaznosti, organiziran je seminar za srednjoškolce sa područja Grada Zenice na temu gojaznosti i prevencije gojaznosti. Organizirane su radionice na temu zdrave prehrane i važnosti bavljenja sportom i fizičkom aktivnošću. - Radi poboljšanja legislativnih rješenja, koja bi regulirala rad školskih kuhinja i drugih objekata u kojima se hrane učenici, održan je niz radnih sastanaka predstavnika Instituta, Pedagoškog zavoda i Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona. Služba za školsku higijenu će nastaviti pomenute aktivnosti i u narednom periodu. - Posebna pažnja daje se Svjetskom danu osoba sa sindromom Down, gdje se u organizaciji s JU Centar za djecu i odrasle osobe sa posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona održavaju predavanja na temu „Prehrana osoba s Down sindromom.” - Svake godine tradicionalno zaposlenici Službe za školsku higijenu Instituta sudjelovali su na sportsko-edukativnoj manifestaciji “Ulični basket Mokušnice” (UBM) i “Dobra strana ulice”. Ova trodnevna manifestacija u zeničkom naselju Mokušnice svake godine okuplja djecu i mlade u svrhu promocije zdravlja, fizičke aktivnosti i sporta. - Služba za školsku higijenu svoj doprinos daje i aktivnostima Saveza izviđača Grada Zenice s kojima realizira radionice na temu “Značaj pravilne ishrane i fizičke aktivnosti”.
Praćenje rasta i razvoja djece i omladine	- U okviru skrining pregleda lokomotornog sustava u drugom polugodištu školske 2017./2018. godine, te prvom polugodištu školske 2018./2019. godine pregledana su 6.433 učenika šestog razreda (dvije generacije učenika) u 61 centralnoj i 15 područnih osnovnih škola na području ZDK. Od tog broja, kod 470 (7,3%) učenika utvrđen je problem na lokomotornom sustavu, te su ovi učenici upućeni na dalju dijagnostičku obradu u primarnu zdravstvenu zaštitu.

	- Služba za školsku higijenu provela je organizirano obilježavanje Svjetskog dana vida kroz dobrovoljni pregled vida optotipom za učenike i nastavno i drugo osoblje u srednjim školama u ZDK. Cilj ovakvog načina provođenja pregleda vida je ukazati na značaj i prevenciju bolesti sistema organa za vid. Pregled vida je održan u 30 srednjih škola, a pregledano je 778 učenika i 41 nastavnik. - Također, povodom obilježavanja Svjetskog dana uha i sluha vršena je provjera sluha audiometrom za učenike i nastavno osoblje u osnovnim školama u ZDK. Cilj - ukazati na značaj i prevenciju bolesti slušnog aparata. Provjera sluha je održan u 66 škola, a pregledano je 1.600 učenika i 47 nastavnika. - U oblasti skrininga vida u 2019. godini pregledano je 6.415 učenika drugih i osmih razreda osnovnih škola na području ZDK. Utvrđeno je da 387 (6%) učenika ima problem sa vidom. - Pri skrining pregledima sluha pregledano je 6.989 učenika drugih i osmih razreda osnovnih škola. Utvrđeno da 155 (2,2%) učenika ima problem sa sluhom. - U periodu 2019. godine pregledan je 6.741 učenik drugih i šestih razreda osnovnih, te prvi razred srednjih škola u oblasti skrining lokomotornog sistema, gdje je utvrđeno da 1.104 (16,4%) učenika ima problem sa lokomotornim sustavom. - Antropometrijskim mjerenjima (tjelesna visina, tjelesna masa, obujam struka i obujam kukova) za period 2012/13 do 2018/19.godine ukupno je izmjereno 11.644 učenika osnovnih i srednjih škola. Samo u 2019. godini izmjereno je 5.969 učenika u drugom, šestom i osmom razredu osnovnih škola. - Uporedo sa provođenjem skrining programa provodila su se mjerenja težine školskih torbi učenika u okviru projekta „Đačke torbe“, i to u 2., 6. i 8. razredu osnovne škole. - U okviru pilot projekta mjerenje anemije kod učenika šestih razreda osnovnih škola pregledano je 96 učenika. - U oblasti skrininga lokomotornog sustava pregledano je 1.648 učenika prvih razreda u 20 srednjih škola na području Usore, Žepča, Tešnja, Zenice i Visokog. Od tog broja, kod 406 (24,6%) učenika utvrđen je problem sa
--	--

	lokomotornim sustavom. Svi učenici kod kojih je uočeno odstupanje od uobičajenih vrijednosti upućeni su na dalju dijagnostičku obradu u primarnu zdravstvenu zaštitu. Antropometrijskim mjerenjem tjelesne visine, tjelesne mase, obujma struka i obujma kukova izmjereni su kod 1.648 učenika u 20 srednjih škola na području Usore, Žepča, Tešnja, Zenice i Visokog. Uporedo sa provođenjem skrining programa provode se mjerenja težine školskih torbi učenika u okviru projekta „Đačke torbe”, i to u 2., 6. i 8. razredu osnovne i 1. razredu srednje škole, a prema unaprijed definiranom reprezentativnom uzorku, te pilot projekt skrining na anemiju – mjerenje količine hemoglobina u krvi za učenike 6. razreda osnovne i 1. razreda srednje škole. Zbog usložnjavanja situacije u vezi sa COVID-19 nastavak rada na preventivnim pregledima i skrining programima je obustavljen.
Podizanje svijesti djece, omladine, roditelja/staratelja, nastavnog osoblja i javnosti o odgovornosti za sopstveno zdravlje kroz promotivno-preventivne programe	Svi rezultati istraživanja i praćenja rasta i razvoja djece i omladine prezentirani su u školama, kao i putem lokalnih i drugih medija. Školama na području Zeničko-dobojskog kantona dostavljani su zdravstveno-odgojni materijali u raznim kampanjama (Sedmica sporta, Povećanje sigurnosti u školama,). - Također je vršena i distribuciju tiskanih preventivno - promotivnih i zdravstveno odgojnih materijala za prevenciju gripe, plakata o pravilnom pranju ruku, te plakata o sigurnosti u školama. - Putem društvenih medija redovno se objavljuju sve informacije i zanimljivosti iz domene očuvanja zdravlja mladih. - Također putem radijskih stanica emitiraju se programi na temu “Da li su mladi danas dovoljni aktivni”.
Obrazovanje građana i širenje svijesti o značaju mentalnog zdravlja i bolesti ovisnosti.	U oblasti mentalnog zdravlja, točnije na polju obrazovanja građana i širenja svijesti o značaju mentalnog zdravlja i bolesti ovisnosti urađeno je nekoliko edukacija, promocija putem interneta, edukacija i istraživanja kako je i prikazano u narednoj tabeli. Radi se o raznim istraživanjima i svako istraživanje ima svoj jasan cilj i značaj, te izuzetno dobre rezultate što se može vidjeti iz izvješća. Svaki od ovih koraka širenja svijesti na različite načine dopire do svijesti građana o

	značaju mentalnog zdravlja. - U velikoj mjeri se vrši edukacija učenika i studenata što je od velikog značaja te je evidentno da se koriste različiti mehanizmi edukacije i svaki od njih ima veliki značaj na svijest o značaju mentalnog zdravlja. - Edukacija učenika od 13 do 18 godina (tijekom 2018. godine ukupno je bilo uključeno 48 škola i 1400 učenika, a tijekom 2019. godine 46 škola i 1360 učenika); - Edukacija Vijeća učenika-vršnjačka edukacija (posjećeno 29 škola i u radionice uključeno preko 800 članova vijeća učenika); - Edukacija mladih edukatora Medicinske škole (obuhvaćeno 160 učenika sa kojima je urađena kratka evaluacijska anketa); - Edukacija mladih edukatora Prve gimnazije u Zenici sa akcentom na ovisnosti o internetu (plan svih 20 razreda gimnazije - više od 600 učenika); - Edukacija mladih edukatora Medicinske škole sa akcentom na internet, duhan, alkohol i marihuanu (15 mladih edukatora, oko 600 učenika); - Edukacija izviđača (tijekom srpnja i kolovoza preko 200 izviđača u 4 smjene); - Promocija putem interneta; - Facebook stranica - 1000 doseg tjedno; - Youtube kanal; - Googlemaps; - Stručni skupovi (Filozofski fakultet u Sarajevu); - Stručni skupovi (Šesti kongres psihologa Bosne i Hercegovine u Banjoj Luci održan od 11.-13.travnja 2019.godine, edukacija u studenom 2019. godine u Hotelu Zenica u organizaciji Zavoda uz saglasnost Ljekarske komore); - Edukacija studenata - predavanje za studente IPF, sa Filozofskog fakulteta u Zenici ,kao i Zdravstvenog fakulteta u Zenici. Ukupno je bilo uključeno preko 200 studenata); - Istraživanja 2018. godine vezana za društvene mreže (81% učenika posjeduje mobilni telefon a 31% nosi u školu, 94,5% učenika koristi internet samo 5,5% ne koristi, samo 1% učenika ne koristi nikako društvene mreže). - Istraživanje 2019. godine vezano za igre na sreću (33% učenika igra neku igru na sreću, 16% učenika ima krivnju zbog izgubljenog
--	--

	novca a 10,1% da ponekad ima krivnju, vrijeme početak kladenja najviše odgovara je u periodu od 16. do 18. godine i to 567,1%) - u istraživanju je sudjelovalo ukupno 504 učenika završnih razreda srednjih škola u Zenici, Kaknju i Tešnju).
Podizanje svijesti o značaju oralne higijene	
Zabrana pušenja u svim školskim - obrazovnim ustanovama, kantinama na fakultetu, uz poštivanje propisa koji reguliraju oblast prometovanja duhanskih prerađevina	U svim obrazovnim ustanovama zabranjeno je pušenje u svim službenim prostorijama, te postavljeni izričiti znakovi zabrane. Svjetski dan nepušenja 31.05., aktivnost je obilježena predavanjima u školama, te putem elektronskih i printanih medija, a poseban članak napisan je u Našoj riječi.
Praćenje i poboljšanje sanitarno-higijenskih karakteristika školskih objekata i školskih kuhinja	- Praćenje zdravstvene ispravnost hrane u školskim objektima u 2018. godini vršilo se u dvije faze proljetna i jesenja. Ukupno je uzeto 135 uzoraka hrane i 35 briseva za kontrolu sanitacije. - Zdravstvena ispravnost vode u školskim objektima se prati u dvije faze proljetnoj i jesenjoj. Ukupno su uzeta 453 uzorka vode, gdje je 178 (39,3%) uzorka mikrobiološki neispravno, a 85 (18,8%) nije zadovoljilo fizičko-kemijske karakteristike. Zbog aktuelne problematike i većeg broja neispravnih uzoraka vode u školskim objektima održani su i sastanci, sa sanitarnim, komunalnim i vodoprivrednim inspektorima, te direktorima pojedinih škola. - Kontrole mikrobiološke ispravnosti hrane u školskim kuhinjama, fakultetskim kantinama, vrtićima i drugim mjestima u kojima se hrane učenici na području ZDK u 2019. obavljene se u dvije faze proljetna i jesenja. Za sanitarno-higijensku kontrolu hrane uzeta su ukupno 130 uzoraka hrane, a 12 (9,2%) nije zadovoljavalo mikrobiološke kriterije. Uzeto je 50 briseva za kontrolu sanitacije i svi zadovoljavaju mikrobiološke kriterije. - Praćenjem zdravstvene ispravnosti vode u školskim objektima uzeto je 444 uzorka vode, od čega 179 (40,3%) nije zadovoljavalo mikrobiološke kriterije, a 40 (9%) nije zadovoljavalo fizičko kemijske karakteristike. - Na osnovu rezultata praćenja sanitarno-higijenskih karakteristika u školskim objektima iniciran je niz sastanaka sa općinskim sanitarnim

	inspektorima ili drugim inspektorima nadležnim za ovu oblast u ZDK. Razgovarano je o mogućnostima unapređenja sanitarno-higijenskog stanja u školskim objektima na području kantona, sa posebnim akcentom na zdravstvenu ispravnost vode za piće u školama. Obostrano je iskazano zadovoljstvo inicijativom za održavanje sastanaka, te su razmijenjene informacije i iskustva koji će poslužiti za dalje usmjeravanje aktivnosti u ovoj izuzetno važnoj oblasti za zdravlje najmlađe populacije, ali i cjelokupnog stanovništva. - U 2020. godine ukupno je uzeto 26 uzoraka hrane od čega 2 uzorka nisu zadovoljila mikrobiološke kriterije prema pravilniku. - Obavljeno je uzorkovanje vode za kontrolu zdravstvene ispravnosti u školskim ustanovama na području ZDK. Za mikrobiološku kontrolu uzeto je 220 uzoraka, te isti broj uzoraka za fizičko-kemijsku analizu. Od pristiglih rezultata laboratorijske obrade uzoraka vode, prema fizičko-kemijskim i mikrobiološkim kriterijima, 142 nalaza bila su zadovoljavajuća, dok 70 njih bilo je mikrobiološki neispravno, 12 nije zadovoljilo fizičko-kemijske karakteristike. - Sa početkom nove školske godine do dana pisanja izvješća uzeto je 75 uzoraka vode od kojih 29 nisu zadovoljili mikrobiološke kriterije i 1 uzorak nije zadovoljio fizičko-hemijske kriterije.
--	---

6. Kultura

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Uključiti mlade u procese donošenja odluka o potrebama, strategiji i financiranju programa za kulturu mladih.	Kulturno umjetničke udruge sa područja Zeničko-dobojskog kantona kontinuirano u rad svojih udruga uključuju i mlade u svrhu daljnjeg prenošanja tradicije i kulturne baštine na nove generacije. Na području Općine Maglaj druge mladih su angažirane u obilježavanjima značajnih datuma, kao i svim kulturnim i sportskim aktivnostima gdje su svojim prijedlozima i sugestijama aktivnostima u velikoj mjeri doprinjeli uspješnoj realizaciji svih aktivnosti. U određenom broju aktivnosti bili su glavni nositelji što se pokazalo veoma uspješnim.
Razvijati mehanizme društvene afirmacije i promocije mladih talentiranih umjetnika nakon umjetničkih škola i akademija.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i posebnu pažnju daje i sufinancira projekte koji unutar svojih aktivnosti uključuju mlade umjetnike (npr. Dramski studio Kakanj, Dramski studio Zavidovići, Studio

	Teatar Zenica...) Također resorno ministarstvo sufinancira tiskanje publikacije mladih autora. Udruge mladih su financirane iz Proračuna općina Kakanj, Maglaj, Vareš shodno svojim programima dostavljenih putem javnog poziva.
Podržavanje organiziranih društveno-kulturnih aktivnosti koje vode udruge i organizacije mladih.	U Proračunu Zeničko-dobojskog kantona redovno se planiraju sredstva za sufinanciranje projekta udruga mladih i omladinskih aktivnosti.
Osigurati veće sudjelovanje mladih kroz projekte medijskih kuća.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport sufinancira projekte medijskih kuća koji uključuju problematiku mladih. Sve aktivnosti mladih u općini Maglaj su medijski popraćene a ostavljen im je i prostor besplatnog reklamiranja putem lokalne radio i TV stanice.
Podrška medijima koji u svojim sadržajima tretiraju projekte mladih.	Projekti medijskih kuća koji uključuje tematiku mladih se dodatno boduju i imaju prednost kod sufinanciranja.
Omogućiti obavljanje pripravničkog staža diplomiranim kulturolozima čije znanje će doprinijeti razvoju kulture kroz institucionalno djelovanje.	Ustanove kulture prema vlastitim potrebama sudjeluju u projektima omogućavanja obavljanja pripravničkog staža, putem Službe za zapošljavanje.

7. Sport

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Nastaviti financijsku i svaku drugu podršku sportskim organizacijama, uspješnim sportašima, invalidskom sportu, studentskom sportu, studentskim i sportskim natjecanjima.	Vlada Zeničko-dobojskog kantona Zeničko-dobojskog kantona u periodu 2018-2020 nastavila je kontinuirano pružati konkretnu financijsku i svaku drugu podršku sportskim organizacijama, sportskim klubovima, klubovima osoba sa invaliditetom, školskom i studentskom sportu, te uspješnim i perspektivnim sportašima našeg kantona. Financijska podrška ogledala se u Planiranju financijskih sredstava za sport u Proračunu Kantona sa tendencijom rasta od 15,72% promatrajući 2018. i 2019. godinu. Općine Maglaj i Vareš sukladno mogućnostima daju financijsku podršku sportskim organizacijama
Podržati značajne državne i međunarodne sportske manifestacije	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je u periodu 2018.-2020. financijski podržalo sve značajnije državne i međunarodne sportske manifestacije. Prije svega „22. Svjetsko prvenstvo u kickboxingu Sarajevo 2019.“, te „IX. i X. Međunarodni atletski miting Zenica“ 2018. i 2019. godine, te mnoge druge sportske događaje međunarodnog karaktera koji su održani na području Zeničko-dobojskog kantona, ali i nastupe sportaša pojedinaca i sportskih kolektiva sa područja Kantona koji su

	nastupali na raznim međunarodnim sportskim manifestacijama.
Promovirati sportsko-rekreativne aktivnosti svih građana koje su u funkciji očuvanja zdravlja i poboljšanja psihofizičkih sposobnosti.	Vlada Zeničko-dobojskog kantona kontinirano podupire izgradnju i rekonstrukciju sportske infrastrukture, te sufinancira razne sportsko-rekreativne manifestacije koj su u funkciji očuvanja zdravlja i poboljšanja psihofizičkih sposobnosti, te na taj način vrši promociju istih
Promovirati vannastavne sportske aktivnosti djece, omladine i studenata.	Vlada Zeničko dobojskog kantona je Projektom „Novoizgrađeni i rekonstuirani objekti 2015-2018“ krajem 2018. godine završila izgradnju 7 novih fiskulturnih sala, izvršila sanaciju 18 fiskulturnih sala, izvršila sanaciju 10 školskih sportskih igrališta, te u 2019. izgradila 1 sportski poligon, čime su se osigurali kvalitetniji materijalno tehnički uvjeti za promoviranje i provođenje vannastavnih aktivnosti djece, omladine i studenata.
Promovirati sportske i rekreativne aktivnosti osoba s invaliditetom.	Također treba istaći da je Vlada Zeničko-dobojskog kantona i resorno Ministarstvo sustavnim planiranjem sredstava u Proračunu kantona za sportske i rekreativne aktivnosti osoba sa invaliditetom (<i>evidentna tendencija procentualnog rasta sa 11% u 2019. godini na 12,31% u 2020. godini</i>) osigurala i omogućila sudjelovanje klubova osoba sa invaliditetom na svim značajnijim međunarodnim sportskim natjecanjima, kao i sufinancirala programske sportske aktivnosti istih na razini Bosne i Hercegovine.

8. Aktivizam mladih

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Programska podrška aktivnostima udruga mladih	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, u sklopu svojih redovnih aktivnosti daje svaki vid podrške aktivnostima udruga mladih, od financijske podrške za projektne aktivnosti do davanja preporuka za aplikacije prema raspodjeli sredstava sa viših razina vlasti. Općina Kakanj sufinancira omladinske projekte, provodi projekat refundiranja kamata za stambeno zbrinjavanje mladih. Na razini Zeničko-dobojskog kantona nema Vijeća mladih, dok za lokalne zajednice nemamo službenih podataka o postojanju i djelovanju istih. Samim time postavlja se pitanje koliko su mladi povezani sa svojom lokalnom zajednicom.

9. Sigurnost mladih

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Povećati stupanj prevencije maloljetničke delinkvencije putem edukacije mladih, stručnjaka i roditelja.	Kontinuirano se obavljaju edukacije na planu prevencije maloljetničke delinkvencije. Vrš se redovne obuke policijskih službenika za poznavanje propisa iz oblasti prava djeteta i krivičnopravne zaštite djece, kao i edukativna predavanja u osnovnim i srednjim školama na razvijanju svijesti kod mladih u pravcu prevencije maloljetničke delinkvencije.
Smanjenje sudjelovanja maloljetnika u vršenju krivičnih djela.	U izveštajnom periodu prisutna je tendencija manjeg sudjelovanja maloljetnika u vršenju krivičnih djela, sa posebnim osvrtom na manje sudjelovanje u činjenju težih krivičnih djela.
Osigurati uvjete za efikasniju primjenu Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.	Ministarstvo je jedno od rijetkih kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova u FBiH koje radi na provođenju zakonskih odredbi u smislu primjene alternativnih mjera, odnosno izricanja policijskog upozorenja prema maloljetnim počiniteljima lakših krivičnih djela. U tijeku su i aktivnosti na implementaciji zakonskih odredbi o angažiranju državnih službenika (psihologa i socijalnih pedagoga) kao stručnih osoba izvanvanpravne struke za rad u Odsjeku za maloljetničku delinkvenciju.
Povećati stupanj sigurnosti mladih	Rađeno je na provođenju strategije o suzbijanju nasilja nad djecom. U izveštajnom periodu je zabilježen veći stupanj sigurnosti mladih i prisutna tendencija blagog smanjenja viktimizacije mladih, odnosno smanjenja broja krivičnih djela na štetu maloljetnih osoba. Potrebne su izmjene kaznenopravne, odnosno krivičnopravne i prekršajnopravne legislative na jačanju i postizanju bolje i efikasnije zaštite mladih.
Osigurati uvjete za efikasniju primjenu odgojnih preporuka i alternativnih modela za postupanje s maloljetnicima u sukobu sa zakonom.	Prisutan je rad na izricanju policijskog upozorenja kao alternativne mjere diverzijskog karaktera. U pogledu odgojnih preporuka nisu stvoreni odgovarajući uvjeti za efikasniju primjenu odgojnih preporuka kao alternativnih mjere, te je u praksi zabilježeno rijetko izricanje odgojnih preporuka od strane suda, odnosno tužiteljstva. Potrebno intenzivirati aktivnosti na suradnji sa socijalnim, odgojno obrazovnim i medicinskim ustanovama u kojima se izvršavaju izrečene odgojne preporuke, u cilju stvaranja i osiguranja uvjeta za njihovo češće izricanje od strane nadležnih organa.

10. Informiranje mladih

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
------	---------------------

Formirati informativne centre za mlade kako bi imali jednak pristup informacijama.	Osim općine Kakanj, ne postoje službene informacije o postojanju informativnog centra za mlade u lokalnim zajednicama na području Zeničko-dobojskog kantona.
Kroz sustav školovanja koristiti mogućnosti suvremenih informacijskih sustava.	Sukladno nastavnim planovima i programima u školama se koriste suvremeni informacijski sustavi.
Umrežavanje javnog, civilnog i poslovnog sektora u svrhu pravovremenog informiranja.	S obzirom da u lokalnim zajednicama ne postoji informativni centri za mlade, samim time nije moguće umrežavanje javnog, civilnog i poslovnog sektra u svrhu pravovremenog informiranja.
Promovirati infomativne kampanje mladih	Školama i fakultetima omogućena je realizacija projekata informativnog karaktera.

11. Slobodno vrijeme

CILJ	STUPANJ REALIZACIJE
Veća iskorištenost javnih/slobodnih prostora, u cilju formiranja omladinskih klubova, te njihova adaptacija u svrhu kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena kod mladih.	U izvještajnom periodu nije rađena analiza javnih slobodnih prostora na području Kantona kako bi se osigurali adekvatni prostori za omladinske klubove. Registracija omladinskih klubova vrši se sukladno Zakonu o udruženjima i fondacijama F BiH, te do eventualnih izmjena navedenog zakona nije moguće olakšati proces registracije. Općina Kakanj je ustupila prostor omladinskog centra za Kreativno-inovacijski centar Kakanj Općina Maglaj koja je navela da se aktivnost kontinuirano provodi ne postoje službene informacije drugih lokalnih zajednica o postojanju javnih/slobodnih prostora u svrhu formiranja omladinskih klubova, te samim time ne postoje informacije o kvalitetnom provođenju slobodnog vremena mladih.
Povećati korištenje javnih površina u cilju kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena kod mladih.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport sufinancira projekte kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena kod mladih. U općini Kakanj provodi se projekt dječija zabavna ulica. Općina Maglaj navela je da se aktivnost kontinuirano provodi. Druge lokalne zajednice nisu dostavile službene informacije o korištenju javnih površina u cilju kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena.
Povećati broj volonterskih akcija i volontera te promijeniti odnos mladih prema volontiranju.	Ministarstvo za obrazovanje nauku, kulturu i sport podržava volonterske akcije nevladinih organizacija kao što su organizacije sportskih i natjecateljskih manifestacija kroz sportske turnire, radne akcije, natjecanja znanja itd... Također se podržavaju volonterske akcije od strane školskih ustanova. Izuzev općine Maglaj koja je navela da se aktivnost

	kontinuirano provodi ne postoje službene informacije drugih lokalnih zajednica o broju volonterskih akcija i volontera.
Povećati broj omladinskih projekata i povećati sudjelovanje mladih u omladinski projektima.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, u sklopu svojih redovnih aktivnosti daje svaki vid podrške aktivnostima udruga mladih, od financijske podrške za projektne aktivnosti do davanja preporuka za aplikacije prema raspodjeli sredstava sa viših razina vlasti. Općina Kakanj također izdvaja 10.000,00 KM financijskih sredstava za omladinske projektne aktivnosti Izuzev općine Maglaj koja je navela da se aktivnost kontinuirano provodi ne postoje službene informacije drugih lokalnih zajednica o broju omladinskih projekata, niti o sudjelovanju mladih u omladinskim projektima.
Povećati broj mladih koji sudjeluje u procesu donošenja odluka.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport sudjeluje u sufinanciranju projekata koje vode Europski parlament mladih u BiH, Asocijacija Srednjoškolaca u BiH i slične projekte koji potiču mlade na aktivno sudjelovanje u procesu donošenja odluka. Općina Kakanj kao organ uprave organizirala je Dan otvorenih vrata s ciljem da se mladi informiraju s procesom donošenja odluka. Općina Maglaj navela je da se aktivnost kontinuirano. Službenih informacija drugih lokalnih zajednica o broju mladih koji sudjeluju u procesu donošenja odluka nije bilo.
Omogućiti mladima alate, informacije, vještine da bi bili konkurentniji na tržištu rada te da im se pruži više mogućnosti za individualnim usavršavanjem.	Donošenjem Zakona o obrazovanju odraslih Zeničko-dobojski kanton pružio mogućnost prekvalifikacije mladim ljudima, kako bi svi imali jednake mogućnosti konkurentnosti na tržištu. Izuzev općine Maglaj koja je navela da se aktivnost kontinuirano provodi ne postoje službene informacije drugih lokalnih zajednica o omogućavanju alata, informacija, vještina da bi bili konkurentniji na tržištu.
Povećati sudjelovanje mladih u rekreativnim i manje popularnim sportovima.	U periodu 2019-2020. godina primjetan je porast interesa za ulične utrke, noćne ulične utrke u kojima učestvuju rekreativci različitih dobnih skupina i uzrasta. Zbog jednostavnosti organizacije, te zbog pozitivnog efekta na psihosomatski status i unapređenje zdravstvenog stanja ovaj vid sportske rekreacije postaje sve zastupljeniji na području Kantona. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport sudjeluje u sufinanciranju takvih aktivnosti. Prema podacima Općine Kakanj, u ovoj lokalnoj zajednici postoji Škola sporta koja aktivno promovira i

	radi na unaprjeđenju sportske kulture. Osim toga sve je veći broj građana koji se bave biciklizmom i trčanjem. Najveći problem je plivanje s obzirom da u općini Kakanj ne postoji bazen niti uređeno kupalište uz rijeke. Općina Maglaj navela je da je aktivnost započeta početkom 2020. godine, ali je zbog pojave pandemije obustavljena do daljnjeg Službene informacije drugih lokalnih zajednica o povećanju sudjelovanja mladih u rekreativnim i manje popularnim sportovima nisu dostavljene.
Povećati mobilnost mladih.	Univerzitet u Zenici sudjeluje u Programu Erasmus+ kojim je omogućena razmjena studenata srodnih fakulteta drugih univerziteta/sveučilišta sudionika navedenog Programa što daje značajan doprinos mobilnosti mladih.

ZAKLJUČCI, PREPORUKE I PRIJEDLOG MJERA

Nakon izvršene analize obaveza nadležnih subjekata Monitoring tim konstatira da se *Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godina* (donesena 01. 08. 2018. godine od strane Skupštine Kantona) ne primjenjuje u potpunosti.

Monitoring tim konstatira da je jedan broj nositelja aktivnosti u oblastima za koje su nadležni napravio značajan iskorak, te realizirao niz značajnih ciljeva:

- U oblasti srednjoškolskog obrazovanja, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport donijelo je niz Pravilnika kojima se utvrđuju uvjeti za izvođenje praktične nastave izvan škole, izvođenje ferijalne prakse u tehničkim srodnim i stručnim školama i sl. s ciljem usklađivanja srednjeg stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih s potrebama tržišta rada.
- U oblasti visokog obrazovanja napravljeni su značajni iskoraci na usklađivanju nastavnih planova i programa sa direktivama EU, te uveden značajan broj novih studijskih programa i zvanja prema potrebama tržišta rada.
- U oblasti rad i zapošljavanje realizirano je niz projekata za koja su osigurana značajna finansijska sredstva za otvaranje novih radnih mjesta. Također se kontinuirano provode aktivnosti inspekcija rada.
- U oblasti socijalne brige uspostavljena je jedinstvena baza podataka SOTAC, isplata svih mjesečnih naknada i pomoći iz oblasti socijalne zaštete bila je redovna. Resorno ministarstvo je dalo podršku Nacrtu zakona podršci obitelji s djecom u F BiH.
- U oblasti zdravstvene zaštite mladih nastavljene su aktivnosti na provođenju kampanja u cilju bolje informiranosti mladih o zdravstvenoj zaštiti. Nastoji se pružiti adekvatna zdravstvena zaštita sportašima. Također su značajne aktivnosti date u praćenju razvoja i rasta djece i omladine.
- U oblasti kulture značajno je istaći nastojanje uključivanja mladih u proces donošenja Strategije kulturne politike. Nastavljeno je sufinanciranje projekata omladinskih organizacija, medijskih kuća realiziraju projekte mladih.
- U oblasti sporta nastavljena je finansijska podrška sportskim organizacijama, uspješnim sportašima, sportu osoba s invaliditetom, studentskom sport i raznim oblicima sportskih natjecanja. Podržavane su najznačajnije sportske manifestacije, te se kontinuirano podupire izgradnja i rekonstrukcija sportske infrastrukture.
- U oblasti Aktivizma mladih kontinuirano se daje podrška svim projektima koje provode omladinske organizacije, odnosno organizacije koje u realizaciji svojih projekata uključuju mlade osobe.
- U oblasti sigurnosti mladih kontinuirano se obavlja edukacija na planu prevencije maloljetničke delikvencije, vrše se obuke policijskih službenika za poznavanje propisa iz oblasti prava djeteta i kivičnopravne zaštite djece. Također je rađeno na provođenju strategije suzbijanja nasilja nad djecom.
- U oblasti informiranja mladih ne postoje službene informacije o postojanju informativnih centara za mlade u lokalnim zajednicama. Izuzetak je općina Kakanj gdje se kontinuirano osiguravaju kapaciteti za izvođenje nastave suvremenim informacijskim sustavima.
- U oblasti slobodnog vremena mladih kontinuirano se provode aktivnosti na sufinanciranju projekata u svrhu kvalitetnijeg provođenja slobodnog vremena kod mladih, podržavaju se volonterske akcije, te se podržavaju projekti koji potiču mlade

na aktivno sudjelovanje u procesima mobilnosti mladih

Monitoring tim, međutim, konstatira da generalno promatrano stupanj realizacije *Strategije* nije zadovoljavajući. Naime, kao što smo naveli jedan dio postavljenih mjera i ciljeva je realiziran, realizacija jednog broja mjera je u toku, međutim, jedan broj ciljeva mjera nije - ili nikako realiziran - ili je realiziran samo u jednom dijelu.

Monitoring tim smatra da se ključni razlozi nezadovoljavajućeg stupnja realizacije *Strategije* mogu klasificirati na opće i posebne. U opće razloge spadaju: neuvrštavanje u godišnje programe rada nadležnih subjekata utvrđenih obaveza iz *Strategije*; neplaniranje sredstava u proračunima za realizaciju predviđenih ciljeva i mjera; nedonošenje programa implementacije *Strategije*; nepodnošenje izvješća o realizaciji programa implementacije *Strategije*. Također jedan od ključnih razloga neimplementacije *Strategije* je nepostojanje koordinacije između subjekata nadležnih za implementaciju utvrđenih mjera. Poseban problem u implementaciji *Strategije* je neuključivanje općina i njihovo neizvršavanje obaveza.

Monitoring tim je stava da je potrebno nastaviti implementaciju *Strategije* uz primjenu slijedećih mjera za sve nadležne subjekte:

- *Uvrštavanje u godišnje programe rada nadležnih subjekata utvrđenih obaveza iz Strategije;*
- *Planiranje sredstava u budžetima za implementaciju Strategije; u narednom periodu, na koji se odnosi Strategija, potrebno je da svi zaduženi subjekti planiraju i izvore sredstva za provođenje postavljenih ciljeva. Ključni izvor sredstava su budžeti općina i Kantona. Kod obezbjeđenja materijlni uslova pokušati iznaći i druge izvore financiranja Pokušati obezbjeđiti ulaganje privrednih subjekata za implementaciju pojedinih ciljeva Strategije;*
- *Donošenje programa implementacije Strategije;*
- *Podnošenje izvještaja o realizaciji programa implementacije Strategije*
- *Osigurati finansijska sredstva za organiziranje kantonalnih natjecanja i sudjelovanje naših učenika na višim razinama natjecanja iz svih nastavnih predmeta, te oblasti sporta, umjetničkog stvaralaštva i oblasti kulture;*
- *Osigurati sredstva za izgradnju školskih sportskih dvorana i opremanja drugih prostora koji se koriste za izvođenje nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u područnim školama;*
- *Nastaviti praksu uvođenja novih studijskih programa;*
- *Omogućiti najboljim studentima angažman na fakultetima;*
- *Povećati finansijska izdvajanja za stipendiranje studenata kao i pomoći za izradu magistarskih i doktorskih radova;*
- *Osigurati uređenje radno-pravne regulative u cilju smanjenja odlaska mladih.*
- *Vršiti edukaciju poslodavaca u procesima apliciranja prema europskim fondovima;*
- *Nastaviti praksu sufinansiranja samozapošljavanja*
- *U proračunima općina planirati namjenska sredstva za projekte za zapošljavanje mladih i za sve mlade osobe koje izlaze iz sustava javne brige;*
- *Osigurati preduvjet da inspeksijski nadzori imaju preventivni učinak, a ne samo sankciju kao alat prisile da poslodavci ispune zakonom propisane obveze;*
- *U suradnji sa općinama/centrima za socijalni rad inicirati zapošljavanje mladih kroz projekte;*

- *Initezivirati suradnju institucija iz sektora obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite, te sektora pravosuđa i sigurnosti i nevladinog sektora;*
- *unaprijediti zdravstvenu zaštitu sportaša na način da se ljekarskim pregledima utvrdi mogućnost bavljenja određenim sportom;*
- *Osigurati uvjete za formiranje posebnog odjela za adolescente oboljele od mentalnih bolesti u Kantonalnoj bolnici Zenica;*
- *Omogućiti da se zdravstvena ispravnost hrane u školskim objektima obavlja više puta godišnje;*
- *Poticati implementaciju zakonskih odredbi o zapošljavanju stručnih osoba izvanpravne struke u radu s maloljetnicima, maloljetnim žrtvama krivičnih djela, a naročito maloljetnim žrtvama seksualnog i nasilja u obitelji kao najprevalentnijim incidencama viktimizacije mladih;*
- *Podržavati takmičenja mladih na planu kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kao što je: gluma, ples, performansi, likovne izložbe, popularna muzika, grafiti, fotografija, skulptura, strip i sve druge aktivnosti od interesa za mlade;*
- *U značajnijem obujmu financirati projekte iz oblasti kulture u organizaciji omladinskih organizacija i drugih organizacija koji u implementaciji uključuju mlade;*
- *Nastaviti sa dodjelom stipendija sportašima te, nastaviti u značajnijem obujmu financirati sportske aktivnosti djece, omladine i studenata;*
- *U svim ruralnim sredinama putem općina jačati sportsku infrastrukturu izgradnjom sportskih objekata, tipa izgradnje koša za košarku, betonskog stola za stoni tenis i sl.;*
- *U značajnijem obimu uključiti mlade u komisije koje odlučuju o dodjeli sredstava iz budžeta općina i Kantona za mlade;*
- *Potrebno je organizirati radionice o pisanju projekata po LOD metodologiji, kao i apliciranja na sredstva međunarodnih fondova;*
- *Potrebno je izraditi registar omladinskih udruga;*
- *Raditi na medijskom opismenjavanju mladih kroz projekte edukacije i druge aktivnosti za mlade;*
- *Potrebno formirati informativne centre za mlade na području lokalnih zajednica;*
- *Koristiti prilike i resurse izvan vladinih proračuna (programi fondacije Mozaik - Lanac omladinske banke i sl.*

Predsjednik Monitoring tima

Marinko Tokić

S A D R Ź A J

Uvod	3
CILJEVI STRATEGIJE OMLADINSKE POLITIKE	4
1. Srednjoškolsko obrazovanje	4
2. Visoko obrazovanje	5
3. Rad i zapošljavanje	7
4. Socijalna briga	8
5. Zdravstvena zaštita	10
6. Kultura	17
7. Sport	18
8. Aktivizam mladih	19
9. Sigurnost mladih	20
10. Informiranje mladih	21
11. Slobodno vrijeme	21
ZAKLJUČCI, PREPORUKE I PRIJEDLOG MJERA	24